
„Kié a döntés?” - A fogyatékos emberek törvény előtti egyenlőségéért

dr. Nagy-Nádasdi Anita Rozália

2020. Október 27.

supported by

• Visegrad Fund

Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek
Országos Szövetsége

Áttekintés

Magyar jogi szabályozási
keretek

CPRD 5. 12., 19. cikk

Nemzetközi tapasztalatok

supported by

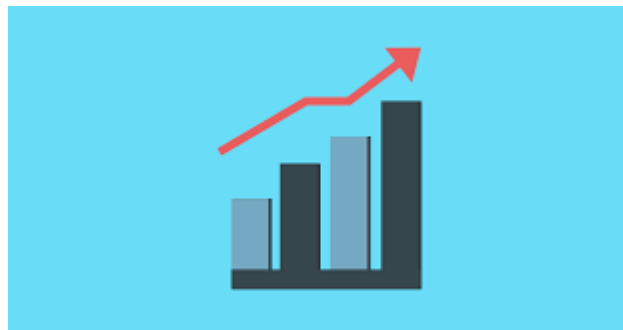
• Visegrad Fund

Magyarország és fogyatékosügy számokban

- A KSH adatok alapján (2011) 490,578 fogyatékossgal élő személy, a társadalom 6.2%
- A mozgáskorlátozottak tették ki a csoport majdnem felét.
- 2011-2016 között az értelmi fogyatékossgal és az autizmussal élők száma nőtt 11,000, 25% és 3,800, 74%
- Gondnokosággal kapcsolatos adatok
- Támogatott döntéshozatal adatai

supported by

• Visegrad Fund

Jogszabályi keretek

Alaptörvény

- XV. Cikk egyenlő bánásmód
- XIX. Cikk szociális biztonságról

- Alkotmánybíróság
 - Egyenlő bánásmód megsértése: alapjog sérelme + önkényes megkülönböztetés + több fokozatú teszt.

supported by

• Visegrad Fund

CONSTITUTIONAL COURT
OF HUNGARY

Jogszábályi keretek

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról 1998. évi XXVI. Törvény (Fot.)

- Fogyatékoság definíciója
- Egyenlő esélyű hozzáférés

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (Ebktv.)

- Eljárása: könnyen elérhető fogyatékosággal élő személyek számára, közvetettség
- Diszkriminációs ügyek

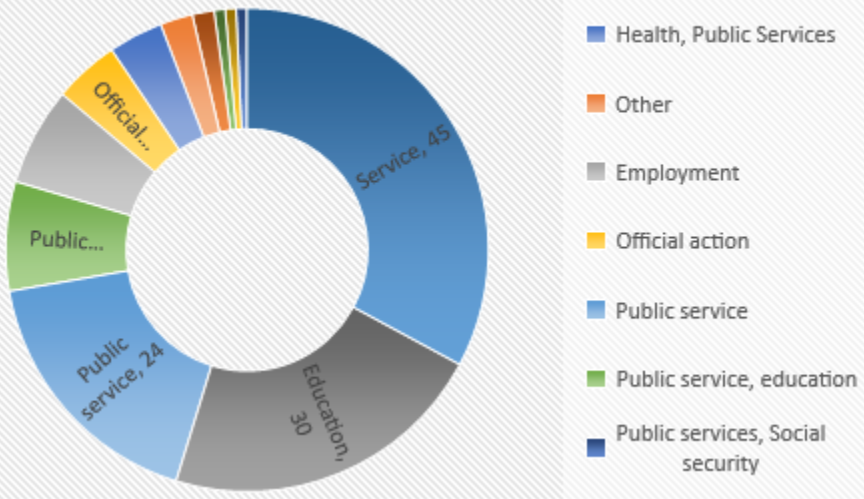
supported by

• Visegrad Fund

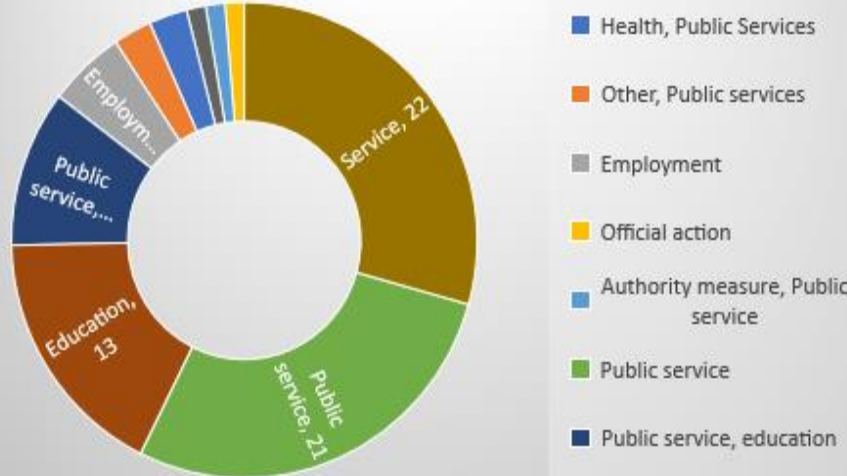
EGYENLO=
BÁNÁSMÓD HATÓSÁG

Egyenlő Bánásmód Hatóság fogyatékosági ügyei 2005-2020

Agreements between 2005-2020: 137 cases

Direct discrimination 2005-2020: 75 cases

supported by

• Visegrad Fund

5. cikk

**Egyenlőség és hátrányos
megkülönböztetéstől való mentesség**

supported by

• Visegrad Fund

5. cikk (3) bekezdés: észszerű alkalmazkodás, a következő lépés

Észszerű alkalmazkodás

- CRPD 2. cikk és a 5. cikk (3) bekezdés együtt a diszkriminációs jog legizgalmasabb lépése
- Kevés, de növekvő számú ügy
 - CRPDee - közlekedés
 - EJEB – lakhatás és adó
 - EUB - foglalkoztatás
- Hozzáférhetőség nem észszerű alkalmazkodás
- Transzpozíció Magyarországon
 - Foglalkoztatás: az egyetlen terület, részleges
 - Fot és Ebktv a következő lépés

supported by

• Visegrad Fund

Észszerű alkalmazkodás és 12 cikk

- 1. sz. Általános Kommentár: CRPD Bizottság alkalmazza a cselekvőképesség eszközeként az észszerű alkalmazkodást, és tovább hangsúlyozza, hogy a két intézmény nem ugyanaz
- 6. számú Általános Kommentár: ÉA kötelezettség és cselekvőképesség támogatása közti különbség kötelezeti oldalon, hogy nincs felső határa a kötelezettségnek a 12. cikk (3) bekezdés szerint. Aránytalan vagy indokolatlan terhet is róhat az államra a cselekvőképesség biztosítása
- Ez a kötelezettség csak az állami szervezeteket terheli, magánjogi viszonyokban nem jelenik meg.

supported by

12.cikk

Törvény előtti egyenlőség

Cselekvőképesség

Cselekvőképesség a magánjogban

- Ombudsman utólagos normakontroll kérése a Ptk. Módosítására 2014-ben
 - **AB:** Az 5. cikk elemzéséből azt a következtetést lehet levonni, hogy a 12. cikk nem tilja a helyettes döntéshozatali rendszert, ha azt külön szabályozott és egyéniesített döntéshozatal során az fogyatékossgal élő személy megfelelő támogatást kap.
- Kúria döntései
 - 2014.140 BH nem jelenti a korlátozott cselekvőképesség elrendelése a 12. cikk sérelmét egy tartós szellemi károsodással élő személy esetében. A 12. cikk (4) és (5) bekezdése alapján egyértelmű, hogy a jogok biztosítása mellett a közintézményeknek feladata a fogyatékossgal élők vagyoni biztonságának védelme.
 - EBH 2019.P.2. számú polgári elvi határozatot hozott, és kimondta, hogy a cselekvőképesség teljes körű korlátozása csak végső esetben, akkor rendelhető el, ha az érintett védelmében a részleges, ügycsoportonkénti korlátozás nem elégséges.
 - A Pfv.II.21.317/2019/4 számú felülvizsgálati ügyben a cselekvőképesség korlátozását is megszüntették egy pszicho-szociális fogyatékossgal élő személy esetében, kihangsúlyozva, hogy a cselekvőképesség korlátozása csak az összes taxatív törvényi feltétel bizonyított fennállása esetén rendelhető el, tehát nincs helye a cselekvőképesség korlátozásának preventív célból [48].

supported by

• Visegrad Fund

Kézzegy probléma

- Sok súlyos fogyatékossgal élő személy fizikailag képtelen aláírni hivatalos dokumentumokat. A hatályos szabályozás szerint a közjegyző előtti eljárásra van szükség. Gyakran az történik, hogy a cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állnak az aláírás képtelenség vagy a kommunikációs nehézségek miatt.
- IM válasz: a fogyatékossgal élő személyek védelmezése fontosabb
- Gyakorlati tapasztalat: a jogszabályok szó szerinti követése hátrányos megkülönböztetést eredményez
- Az észszerű alkalmazkodás kötelezettségét mulasztja el az állam azzal, hogy nem biztosítják a kézzegyes aláírás lehetőségét? Ez a CRPD 2. és 5. cikk (3) bekezdése alapján hátrányos megkülönböztetés

• supported by

• Visegrad Fund

19. cikk

**Önálló életvitel és közösségben való
befogadás**

supported by

• Visegrad Fund

Intézeti lét

- CRPD Bizottság szerint 26953 fogyatékossgal élő személy élt intézeti keretek között 2018-ban, szemben a CRPD-ben előírtakkal
- Fot. 17. § értelmében joga van megválasztani a lakhatási formát a személyes körülményei és a fogyatékossgának megfelelően.
- Előre mutató módon az Országos Fogyatékosügyi Program előírja a közösség és az infrastrukturális fejlesztéseket a családban maradás kapcsán.
- A gyarkorlatban az egyéni szabad választás megvalósulása kérdéses az intézményi gondnoksági rendszer és az egyéniesítés hiánya miatt.
- Gyermekkek intézményi elhelyezése főszabály szerint a CRPD előírásokkal nem kompatibilis

• supported by

• Visegrad Fund

Szociális szolgáltatások és közösségbe fogadás

- 1993. évi III. törvény szabályozza a személyes gondoskodást,
 - Ápolást, gondozást nyújtó intézményi keret 67. §
 - Rehabilitációs intézmény 72. §
 - Támogatott lakhatás 75. §,
 - Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények 80. §
 - Lakóotthonok 85/A. §
- Szocvtv. alapszolgáltatások: támogató szolgálat, házi segítségnyújtás
- Sajnos a hazai szociális ellátórendszer intézményi alapú, ami nem felel meg a CRPD 19. cikkében előírtaknak

- A valódi közösség-alapú, ún. szolgáltatás gyűrűben szervezett szolgáltatások hiánya és azok alacsony hozzáférhetősége továbbra is komoly akadályt jelent az önálló életvitel és befogadás terén.

● supported by

● Visegrad Fund

Ajánlások

- supported by
- Visegrad Fund
-
-

Kulcsfontosságú ajánlások

- Támogatott döntéshozatal, teljes cselekvőképesség, észszerű alkalmazkodás

“Egy infantilizáló rendszerben nem csak az a kérdés, hogy megvan-e ez a jog, hanem azt is vizsgálni kell, hogy a fogyatékos személynek megvannak-e azok a lehetőségei, amely által tud élni a szóban forgó jogával” (Kiss 2020)

- Szociális reform, 24 órás, teljes országra kiterjedő támogató szolgálat. Intézményi elhelyezést a CRPD előírásaival összhangban meg kell szüntetni.

supported by

• Visegrad Fund

Köszönöm a figyelmüket!

Nagy-Nádasdi Anita Rozália
anitanadasdi@gmail.com